

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Осипов С. А. Обоснование основных групп факторов, влияющих на выбор рациональных методов реставрации арочных конструкций и сводов памятников архитектуры / С. А. Осипов // Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин: К: КНУБА, 2011. – Вип. 24. – С. 89 – 93.
2. Осипов С. А. Технология реставрации арочных конструкций и сводов. Оценка значимости влияющих факторов / С. А. Осипов // Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин: К: КНУБА, 2011.– Вип. 31.– С. 19 – 26.
3. Осипов С. А. Обоснование и выбор рациональных методов реставрации арочных конструкций и сводов памятников архитектуры. Влияющие факторы /С. А. Осипов // Строительство и техногенная безопасность. – Симферополь : НАПКС, 2012. – Вып. 44. – С. 64 – 68.
4. Осипов С. А. Методика исследования факторов, влияющих на выбор рациональных методов реставрации арочных конструкций и сводов памятников архитектуры / С. А. Осипов // Містобудування та територіальне планування. – К.: КНУБА, 2011. – Вип. 41. – С. 313 –318.
5. Евланов Л. Г. Экспертные оценки в управлении / Л. Г. Евланов, В. А. Кутузов. – М.: Экономика, 1978. – 133 с.
6. Емельянов С. В. Многокритериальные методы принятия решений / С. В. Емельянов, О. И. Ларичев. – М. : Знание, 1985. – 32 с.
7. Осипов А. Ф. Аналіз і прогнозування основних тенденцій і напрямків прогресу в будівництві / А. Ф. Осипов, Є. Г. Романушко // Методичні рекомендації для студентів спеціальності 8.092101 “Промислове та цивільне будівництво”. – К. : КНУБА, 2000. – 24 с.

Стаття надійшла 12. 03. 2014

УДК 69:34

**О.В. Лилов,
В. І. Дмитренко**

ЛІЦЕНЗУВАННЯ БУДІВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ – ДІЄВИЙ ЗАСІБ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

АНОТАЦІЯ

У статті проаналізовано державне регулювання за ліцензіями у будівництві. Наведено основні види будівельної діяльності, що підлягають обов'язковому ліцензуванню в Україні та етапи процесу отримання

будівельної ліцензії. Охарактеризовані позитивні та негативні боки ліцензування будівельної діяльності.

Ключові слова: ліцензія, ліцензування, ліцензійні умови, будівництво.

АННОТАЦИЯ

В статье проанализированы государственное регулирование по лицензиям в строительстве. Приведены основные виды строительной деятельности, подлежащих обязательному лицензированию в Украине и этапы процесса получения строительной лицензии. Охарактеризованы положительные и отрицательные стороны лицензирования строительной деятельности.

Ключевые слова: лицензия, лицензирование, лицензионные условия, строительство.

ABSTRACT

The article analyzes the state regulation on licenses in construction. The main types of construction activities subject to compulsory licensing in Ukraine and stages of the process of obtaining a building permit. Characterized by positive and negative aspects of licensing of construction activity.

Keywords: license, licensing, licensing conditions, construction.

Актуальність. Економічна політика нашої держави керується ринковими механізмами, що полягають в організації і забезпеченні ефективного функціонування згідно з вимогами економічних законів, за посередництвом яких реалізуються економічні інтереси суб'єктів ринку. Утім варто зауважити, що навіть, якщо ринкові закони діють, важливість державного регулювання господарської діяльності підприємств є дуже важливим фактором для успішного розвитку будівельного комплексу країни.

Метою даної статті є аналіз порядку ліцензування будівельної діяльності та визначення можливих напрямків вдосконалення цієї сфери державного регулювання.

Виклад основного матеріалу. Будівельна діяльність являє собою багатогранний і трудомісткий процес у сфері здійснення господарської діяльності підприємств України і пов'язана з можливістю заподіяння шкоди здоров'ю та життю людей, з експлуатацією джерел підвищеної небезпеки, з використанням небезпечного характеру робіт. Такий вид діяльності вимагає особливого дотримання протипожежних правил, санітарних і гігієнічних норм. Будь-які будівельні конструкції потенційно є джерелом небезпеки для життя людей. Тому важливо, щоб будівельна діяльність здійснювалася компетентними особами, які могли б звести до мінімуму її можливі негативні наслідки, а також знали і дотримувалися науково обґрунтованих стандартів, норм і правил у цій сфері.

Саме за допомогою ліцензування, як засобу державного регулювання сфери господарювання, встановлюються кваліфікаційні вимоги до одержувача ліцензії, зокрема до працівників юридичної особи або підприємця – фізичної особи, а також інші необхідні вимоги для відповідної діяльності.

Згідно з Цивільним кодексом [1] юридична особа може здійснювати окремі види діяльності, перелік яких встановлюється законом, після одержання на них спеціального дозволу (ліцензії).

В Україні є обов'язковим ліцензування суб'єктів господарської діяльності, що здійснюють будівництво архітектурних об'єктів.

Ліцензування в сфері будівництва (оформлення будівельної ліцензії) включає в себе широкий спектр процедур:

- видачу, переоформлення та анулювання ліцензій;
- видачу дублікатів ліцензій;
- ведення ліцензійних справ та ліцензійних реєстрів;
- контроль за дотриманням ліцензіатами ліцензійних умов;
- видачу розпоряджень про усунення порушень ліцензійних умов, а також розпоряджень про усунення порушень законодавства в сфері ліцензування.

Термін дії будівельної ліцензії в Україні становить 5 (п'ять) років, а для суб'єктів будівельної діяльності, які отримують її вперше – 3 (три) роки.

Ліцензійні умови встановлюють організаційні, кваліфікаційні, технологічні та спеціальні вимоги для провадження господарської діяльності, пов'язаної з будівництвом об'єкта архітектури, який за складністю архітектурно-будівельного рішення та (або) інженерного обладнання відноситься до СС2 (середні наслідки) та СС3 (важкі наслідки) класу наслідків будівництва. Основним документом, що визначає категорії складності об'єктів будівництва, є «Порядок віднесення об'єктів будівництва до IV і V категорії складності», затверджений постановою Кабінету Міністрів України № 557 від 27.04.2011.

Згідно з цим Порядком до III і IV категорії складності відносяться об'єкти будівництва, які мають клас наслідків СС2 – середні наслідки.

До V категорії складності відносяться об'єкти будівництва, які мають клас наслідків СС3 - важкі наслідки.

Будівельна діяльність в Україні підлягає обов'язковому ліцензуванню в порядку, визначеному законодавством [2], за такими видами діяльності (табл.1). Всі суб'єкти господарювання, що проводять вище зазначену діяльність, в обов'язковому порядку повинні оформити будівельну ліцензію.

Таблиця

Види будівельної діяльності, що підлягають обов'язковому ліцензуванню в Україні

4.00.00	БУДІВЕЛЬНІ ТА МОНТАЖНІ РОБОТИ
5.00.00	МОНТАЖ ІНЖЕНЕРНИХ МЕРЕЖ

6.00.00

БУДІВНИЦТВО ТРАНСПОРТНИХ СПОРУД

Процес отримання будівельної ліцензії можна умовно розділити на етапи (рис. 1).

Рис.1. Процес отримання ліцензії (складено авторами)

Перший етап – отримання експертного висновку. Перед подачею заяви на отримання будівельної ліцензії заявник повинен пройти експертну перевірку і отримати позитивний експертний висновок щодо відповідності ліцензійним умовам.

У ході експертизи перевіряється наявність фахівців у сфері будівництва, матеріально-технічної бази та дотримання інших умов.

Другий етап – подача документів до державних органів, що здійснюють ліцензування. Згідно з законодавством видача ліцензій здійснюється Державною архітектурно-будівельною інспекцією України та її територіальними органами. Заявник подає до органу ліцензування пакет необхідних документів (експертний висновок, затверджений перелік будівельних робіт та ін.). Протягом 10 робочих днів здійснюється попередній розгляд документів.

Третій етап– ліцензійна комісія. При органі ліцензування діє ліцензійна комісія, якій передається на розгляд пакет документів за відсутності формальних зауважень. Ліцензійна комісія розглядає документи на предмет відповідності ліцензійним умовам протягом 10 робочих днів з моменту отримання.

Четвертий етап – отримання ліцензії. На підставі отриманого від ліцензійної комісії висновку орган ліцензування протягом 7 робочих днів приймає рішення про видачу ліцензії та письмово повідомляє про це майбутнього ліцензіата. Дане повідомлення є підставою для здійснення плати за видачу ліцензії, розмір якої становить одну мінімальну заробітну плату на день прийняття рішення про видачі ліцензії. Протягом трьох робочих днів після надання платіжного документа заявнику видається ліцензія.

Ліцензування, як засіб державного регулювання господарської діяльності підприємств, має бути спрямоване на реалізацію інтересів всіх

учасників інвестиційно-будівельного процесу, а саме, будівельних підприємств, споживачів, держави (рис. 2).

Сьогодні в Україні існують дві протилежні точки зору щодо надання ліцензій підрядним організаціям, що здійснюють комплекс будівельних робіт. Перша точка зору – виключення зі сфери ліцензування якомога більшої кількості видів діяльності. Друга – збереження державного контролю за розвитком будівельного ринку шляхом здійснення ліцензування будівельної діяльності.

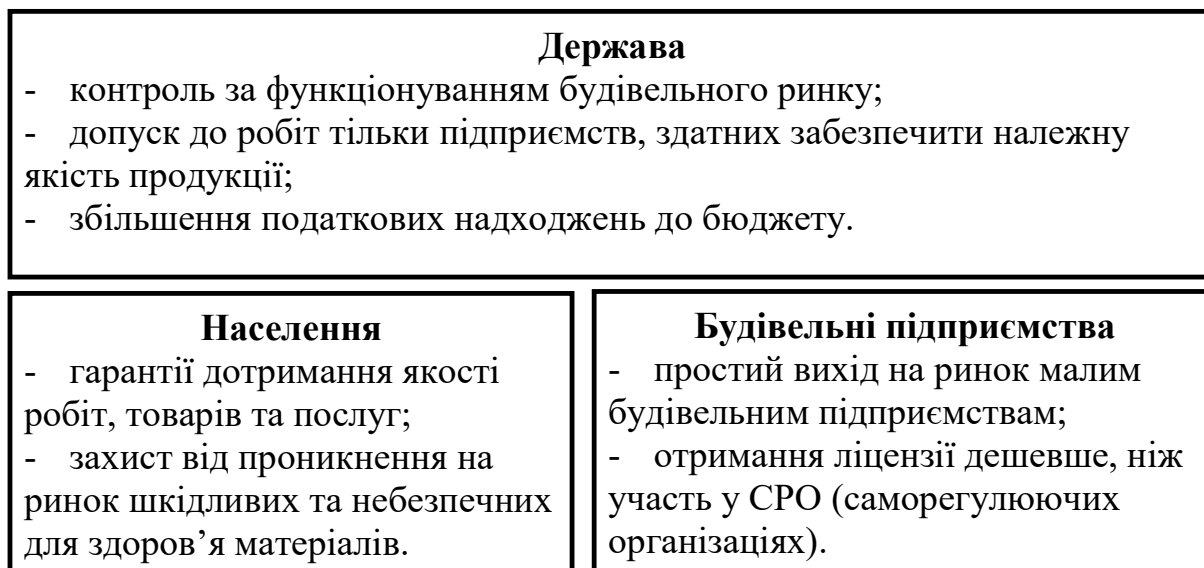

Рис. 2. Переваги ліцензування як засобу державного регулювання будівельної діяльності

Перевагами здійснення ліцензування для учасників будівництва називають:

для будівельних підприємств – порівняно простий вихід на ринок максимального числа підприємницьких структур, зниження до мінімуму ліцензійних зборів та інших витрат, пов'язаних з отриманням ліцензії;

для населення – гарантії дотримання якості будівельними підприємствами, що здійснюють будівельні роботи згідно з договорами підряду, захист від проникнення на ринок небезпечних для життя і здоров'я неякісних будівельних матеріалів;

для держави – можливість здійснення контролю за розвитком і функціонуванням будівельного ринку, можливість надавати допуск до будівельних робіт тим підприємствам, що здатні забезпечити достатню якість продукції; дотримання балансу інтересів будівельних підприємств, споживачів будівельної продукції, суспільства в цілому, збільшення податкових надходжень до бюджету.

Недоліками отримання ліцензій є (рис. 3):

Будівництво належить до діяльності, що створює підвищену небезпеку для оточуючих. Ця сфера діяльності вимагає особливих методів контролю на

всіх стадіях проектування, будівництва та експлуатації. Саме тому питання меж скасування або скорочення переліку ліцензування видів діяльності в будівництві сьогодні стало одним з основних завдань, до вирішення якого повинна бути застосована всебічна, зважена оцінка, з урахуванням різних точок зору.

Сьогодні є необхідним пошук оптимальної взаємодії держави і бізнесу та недопущення втрати контролю, в тому числі і ліцензійного, за одним з найважливіших секторів економіки країни, до введення чітких і ясних процедур регулювання в сфері безпеки та якості будівництва і дотримання інтересів громадян. Проведення радикальних економічних і адміністративних реформ не має бути спрямоване на відхід держави від соціальних зобов'язань перед суспільством і зниження відповідальності в сферах, що зачіпають загальнонаціональні інтереси. Тому важливим є формування чітких критеріїв, що дозволять віднести вид діяльності до ліцензованих, або, навпаки, виключити його з переліку робіт, що підлягають ліцензуванню.

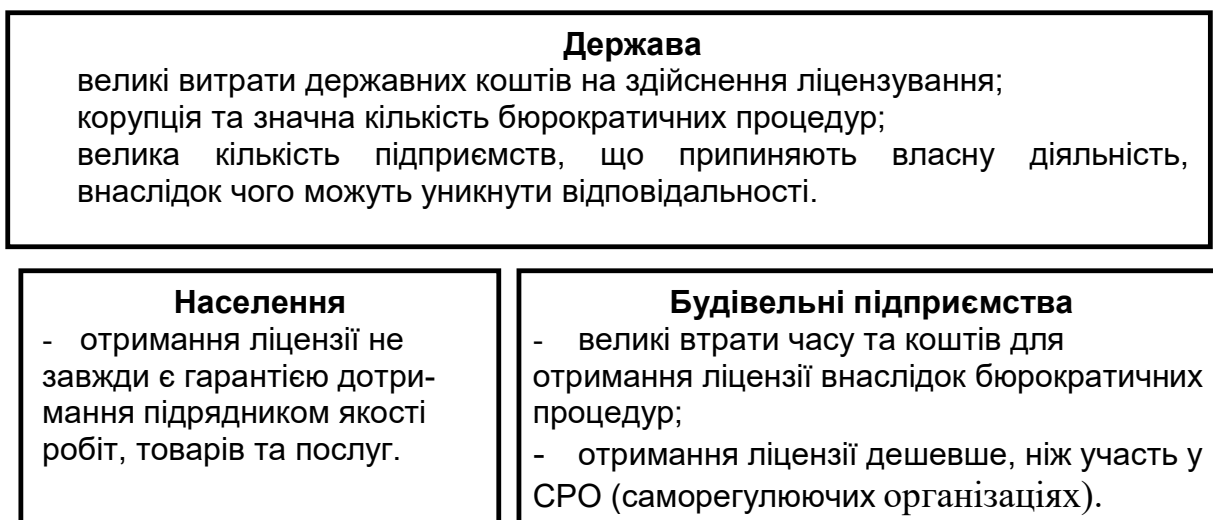

Рис. 3. Недоліки ліцензування як засобу державного регулювання будівельної діяльності

Крім того, на нашу думку, необхідно здійснювати децентралізацію ліцензування. Це означає, що на загальнодержавному рівні треба в обов'язковому порядку ліцензувати тільки ті види господарської діяльності, що стосуються загальнодержавних інтересів. На місцевому рівні спеціальні підрозділи обласних та районних органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування могли б приймати рішення практично щодо всіх інших видів господарської діяльності.

Ліцензування окремих видів діяльності обмежує кількість суб'єктів, що займаються тим чи іншим видом діяльності, та визначає умови і вимоги щодо її здійснення. Тому прорахунки в організації роботи по ліцензуванню можуть

призвести до великих економічних і соціальних втрат, створити перешкоди на шляху становлення і входження на ринок нових суб'єктів господарювання.

З огляду на державні інтереси, такий засіб державного регулювання як ліцензування повинен, з одного боку, забезпечити захист суспільства від шкідливих наслідків господарювання в тих випадках, коли даний вид господарської діяльності вимагає дотримання особливих умов її ведення, а з іншого – не служити перепорою для розвитку підприємницької діяльності, штучно обмежуючи доступ на ринок, процедурно і фінансово ускладнюючи можливість розпочати і здійснювати відповідну діяльність.

Висновки. На нашу думку, із сфери ліцензування повинні бути виключені ті види діяльності, державне регулювання яких повною мірою може і повинно здійснюватися державними контролюючими і наглядовими органами через функціональні обов'язки, в тому числі через застосування державних нормативів і лімітів, державних стандартів, сертифікації, акредитації, через застосування санітарних, будівельних та інших правил і норм.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. *Цивільний Кодекс України* від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003.

2. *Новий перелік робіт у будівельній діяльності, що підлягає ліцензуванню?* – [Електронний ресурс]: Режим доступу:<http://argument-consulting.com.ua/ru/node/169>

3. *Постанова Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Порядку ліцензування господарської діяльності, пов'язаної із створенням об'єктів архітектури»* від 9 січня 2014 р. № 7 . – [Електронний ресурс]: Режим доступу:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/7-2014-%D0%BF>

4. *Затверджено форми заяв для отримання ліцензії на будівельну діяльність.* – [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://www.interbuh.com.ua/ua/documents/onenews/50341>

Стаття надійшла 23. 10. 2014 р.